

Eva Bacigalová

NAJLEPŠÍ!

Skutočný príbeh najúspešnejšieho slovenského športovca 20. storočia
Ondreja Nepelu a jeho trénerky Hildy Múdrej

ONDREJOVÍ,
kráľovi ľadu,
ktorý sa vryl do
srdca generácii,

VĎAKA,
za šťastie,
že z blízka mohol
som VIDIET, to,
čo zaznamenalo
oko mojej
kamery!

Juraj Jakubisko
september 2017.

Prvá časť
Bola to len náhoda

O tom, čo znamená mať predvojnovú Kinderstube

Pätnásťročná spoločná cesta od prvého náhodného stretnutia Hildy Múdrej s Ondrejom Nepelom na štadióne, ktorý dnes nesie jeho meno, cez sériu fantastických medzinárodných úspechov až po vyvrcholenie na Majstrovstvách sveta v krasokorčuľovaní v roku 1973 v Bratislave je médiami celkom dobre zmapovaná. Však bodaj by nie, keď mladučký športovec pod vedením svojej precíznej trénerky (aj keď rakúskeho pôvodu) vzorne reprezentoval socialistické Československo a domov nosieval medaily, navyše väčšinou zlaté. Skromný, pracovitý a usilovný chlapec pochádzajúci z úplne obyčajnej rodiny sa súdruhom fantasticky hodil do článkov o úspechoch našej mládeže, povestnej to držiteľky rána. Niet divu, že Ondrej mal stále za päťami nielen obdivovateľov, ale aj novinárov mapujúcich jeho tréningy, školské výsledky, športové úspechy, plány či v dospelosti aj jeho výsostne osobný život.

O tom, čo predchádzalo spolupráci Ondreja Nepelu s Hildou Múdrrou, sa však veľa nevie, pritom život „tety Hildy“ bol dramatický dávno predtým, než sa v roku 1958 spoznali, ba dokonca o celé roky skôr, než sa vôbec stala Múdrrou. Korčule ju však sprevádzajú od dôb, do ktorých siahajú jej spomienky, teda až do tridsiatych rokov minulého storočia v jej rodnej Viedni.

„Môj otec krasokorčuľovanie miloval a odmalička ma bral na ľad. Nešlo mi to ktovieako, ale korčuľovala som. Mama niekedy chodievala s nami, no len z povinnosti. Viac ju bavilo jazdiť na kajaku.

Karneval na ľade, Viedeň okolo roku 1937

Mali sme skladací kajak, v jednom vreci boli bambusové tyčky a v druhom pogumovaný poťah, odviezli sme sa vlakom do Linzu, tam sme ho poskladali a plavili sa po Dunaji späť do Viedne,“ spomína Hilda Múdra na rané detstvo v Rakúsku, keď jej do života vstúpila voda hneď v oboch skupenstvách. Pohyb a šport boli vtedy oveľa pevnejšie zakotvené aj v školských osnovách, paradoxne sa o to zaslúžil Adolf Hitler.

„Najprv sme cvičili len hodinu týždenne, no keď Hitler prišiel v roku 1938 v Rakúsku k moci, telesná výchova bývala každý deň. Ved’ führer chcel zocelený a telesne zdatný národ.“ Malú Hildegard Klimpel šport síce bavil, ale oveľa viac túžila byť učiteľkou. Vzorom jej boli rodičia, obaja pracovali ako pedagógovia. Napokon naozaj na univerzite vyštudovala biológiu a zemepis ako pedagogický smer, ale po odchode na Slovensko jej takto zamerané vzdelanie, navyše bez znalosti jazyka, nebolo vonkoncom nanič. Ale nepredbiehajme.

V období krátko pred druhou svetovou vojnou sa vo Viedni žilo neporovnateľne ťažšie ako v neďalekej Bratislave, no už vtedy stál na Jögerstrasse v osemnástom viedenskom okrese štadión Engelman vybavený moderným umelým ľadom. Nebol ešte krytý, pod strechou sa dalo sedieť len bezprostredne pri mantineloch, ale Hilda s otcom naň pravidelne chodievali kusisko cesty pešo až z ôsmeho okresu. Zo začiatku jej korčuľovanie vôbec nešlo, stále padala, domov chodila pravidelne s premočeným zadkom a otec len sklamane vzdychal: „Tá sa to nikdy nenaučí.“ Musíme však objektívne pripustiť, že v tej dobe to korčuliari, obzvlášť deti, nemali také komfortné ako dnes, keď idú na ľad v teplom nepremokavom oblečení, v prilbách, prípadne s chráničmi na kolenách a laktách.

„Žiadna špeciálna výbava neexistovala,“ potvrdzuje pani Hilda, „dievčatá nosievali len krátke šaty alebo sukničku a pod nimi mali obyčajné pančuchy. Neboli ani extra teplé a už vôbec nie vodeodolné. Ženy vtedy dokonca vôbec nenosievali nohavice.“

Aj korčule boli iné. Hlavne pre deti, ktoré sa prvýkrát postavili na ľad, sa používali oveľa nižšie nože na korčule ako dnes. „S takými som neskôr začínala trénovať deti na Slovensku. Sú lepšie ako klasické korčule, lebo nemajú zúbky a človek v nich má nižšie ťažisko. Pády neboli také bolestivé a držanie nôh také chybné. Lepšie sa na nich udržiavala rovnováha,“ vysvetľuje.

Všimli ste si niekedy, že všetky korčule majú v strede noža malý žliabok, podobný tomu na spodnej strane lyží? Práve ten napomáha lepšej stabilite, ved’ krasokorčuliari aj hokejisti stvárajú na ľade neuveriteľné kúsky, pri ktorých istotu v nohách naozaj potrebujú. Jazdia hlavne na hranách korčúl, preto musia byť vždy dobre nabrúsené. Väčšou záhadou zostávajú dodnes aj pre Hildu Múdrú zúbky v prednej časti korčuliarskeho noža. „Prekvapuje ma, že ich vidím na všetkých korčuliach, sú predsa určené na odrazy pri skokoch a piruetách, rekreačný korčuliar sa o ne akurát potkýna. Hokejisti ich napríklad na korčuliach vôbec nemajú.“

Hildegard na ľade s otcom v predvojnovom období.

Nuž, možno boli pred osemdesiatimi rokmi korčule jednoduchšie a športové ob-
lečenie vyslovene civilné, no korčuľoval každý, kto mohol a chcel. Nebola to otázka
spoločenského postavenia a ani finančných možností a zdá sa, že iba a jedine preto
sa o pár rokov neskôr mohol udiat' zázrak s objavením nadaného Ondreja Nepelu.

„Áno, vtedy ešte stále bolo možné nájsť talentovaného športovca bez ohľadu na
to, z akých finančných pomerov pochádzal. Ak by Ondříkovi rodičia museli platiť za
trénera, za výstroj, za prenájom ľadu, nikdy by sa hviezdou nestal. Kohosi som sa
nedávno pýtala, koľko ho stojí krasokorčuľarsky tréning jeho dieťaťa a šokoval ma
sumou 350 eur mesačne! Je vylúčené, že by sa dnes v takto nastavených podmien-
kach príbeh Ondreja Nepelu mohol vôbec zopakovať.“

Ondřík od najútlejšieho veku vynikal pohybovou eleganciou, čo je základný
predpoklad na dosiahnutie úspechu v športe, ktorý má krásu už vo svojom názve. Aj
malú Hildu viedol ctižiadostivý otec ku grációznemu držaniu tela na ľade, dokonca
jej zakázal lyžovanie, aby oň ani náhodou neprišla. „Sám lyžoval, aj mamu naučil
lyžovať, no mne povedal, že krasokorčuľarka lyžovať nesmie. V lete mi dovolil
aspoň veslovať, veslovanie bolo podľa neho dostatočne grációznym športom. Ako
kajakárka som dokonca istú dobu pádlovala aj závodne.“ K dobrej výchove, teda
ku *kinderstube*, v tej dobe patrili nielen biele podkolenky a vyleštené topánky do
kostola, ale aj schopnosť vedieť sa správať v spoločnosti a, samozrejme, hrať na hu-
dobnom nástroji. Klavír v malom jednoizbovom byte neprichádzal do úvahy, a tak
malá Hilda hrávala na husliach. Pravdupovediac, bavili ju ešte menej ako otcom
nanútené krasokorčuľovanie.

O tom, že vydať sa do krajiny zaslúbenej nemusí byť vždy výhra

V predvečer druhej svetovej vojny sa vo Viedni žilo ťažko. Ani zďaleka sa nepodobala na bohaté európske veľkomesto tak, ako ju vnímame dnes. Informácií o dianí vo svete bolo málo, televízory v tej dobe ešte neexistovali, rádiové vysielanie sa len rozbiehalo a noviny vychádzali raz za týždeň. Niečo nepredstaviteľné, však?

„My sme mali len rádio, naši tajne počúvali stanicu, na ktorej Angličania vysielali v nemčine, podobne neskôr fungovala Slobodná Európa. V marci 1938 vpochodoval Hitler do Viedne, aby tak demonštroval pripojenie Rakúska k Nemecku. Veľká časť Viedenčanov ho vtedy na Heldenplatz nadšene vítala, vraj tam bolo viac ako stotisíc ľudí. My nie,“ spomína pani Hilda na obdobie svojho dospievania.

Nástup fašizmu zasiahol aj školstvo, Hitler zrušil dovtedy povinné krsty detí aj náboženstvo ako predmet a povinným čítaním malých školákov sa stala jeho kniha *Mein Kampf*.

Hildegard Klimpel ako členka Viedenskej ľadovej revue (druhá sprava).

Nácvik nového programu pre Viedenskú ľadovú revue.

Slovensko na tom nebolo oveľa lepšie. Slovenská republika na čele s Jozefom Tisom sa stala satelitom Nemeckej ríše, no Hitler ju dával Rakúšanom za vzor. V tej dobe sme však v porovnaní s chudobným Rakúskom boli rozkvitajúcou a prosperujúcou krajinou.

„Vo Viedni aj v celom štáte nastali problémy aj s bežnými potravinami, stravu sme dostávali len na lístky, nevyrábali sa ani hygienické potreby, ľuďom rekvirovali benzín. Naše auto stálo nepoužívané v garáži, lebo benzín bol už len pre armádu. Hitler sa však začal pripravovať na vojnu, zamestnával čoraz viac ľudí v zbrojárskom priemysle, staval cesty. Pamätám sa, ako sme stáli pri železničnom priecestí a prechádzal ním vlak naložený tankami. Mama len povedala, že bude vojna a nakúpila do zásob päť kíl zelenej kávy s tým, že to by do konca vojny malo stačiť.“

Nebol čas a ani dôvod venovať sa grációznosti pohybov pri krasokorčuľovaní. Keď sa začal najväčší vojenský konflikt v histórii ľudstva, šlo o prežitie. Nikto nemohol tušiť, že *blitzkrieg* sa zvrtnie na šesťročné krviprelievanie a na jeho konci príde drvivá porážka hitlerovského Nemecka. V dobe, keď sa u nás už schyľovalo k Slovenskému národnému povstaniu, Hildegard Klimpel mala po maturite a vďaka dejinným okolnostiam sa úplnou náhodou ocitla vo Viedenskej ľadovej revue.

„Každý študent, ktorý zmaturoval, musel ešte absolvovať *landjahr* a celý rok pracovať na vidieku u sedliakov. Aj takým spôsobom chcel Hitler mládež zocelovať. V jednu mrazivú nedeľu začiatkom roku 1944 sme znova boli s otcom korčuľovať a on sa na štadióne rozprával s režisérom viedenskej revue. Postážoval sa mu, že už čoskoro budem musieť ísť aj ja na povinnú ročnú brigádu. „Nerob si starosti, dáš ju k nám, navrhol mu režisér a svoje slovo naozaj dodržal.“ O pár mesiacov sa Hilda skutočne stala členkou súboru, hoci v tej dobe nevedela vlastne vôbec nič, len obstojne korčuľovať. Pomerne rýchlo sa však prepracovala medzi zboristky, ktoré sprevádzali hviezdnych sólistov a s populárnou Viedenskou ľadovou revue v nasledujúcich rokoch precestovala Nemecko, Švajčiarsko, Čechy aj Slovensko. Naša krajina nebola pre ňu úplne neznáma. Pred vojnou chodievali Viedenčania veľmi radi do Bratislavy autom alebo električkou na výlety či na nákupy a aj pani Hilda si pamätá zákusky v známej kaviarni Grand a výhľad z okna na policajta, ktorý pod Manderlákom riadil premávku. Na jeseň 1944 a na jar 1945 prišla do hlavného mesta Slovenska znova, tentoraz na sériu vystúpení ako členka ľadovej revue.

Svadba s Jozefom Múdrym v Modrom kostolíku v Bratislave 26. októbra 1947.

„Keď sme Bratislavu opúšťali, boli sme asi poslední, čo prechádzali cez pôvodný Starý most do Petržalky. Krátko na to ho Nemci vyhodili do vzduchu. Aj vtedy som cestovala domov nabalená potravinami, ktoré som v Bratislave nakúpila,“ loví z pamäti detaily z čias oslobodenia. S balením jej však už asi pomáhal budúci manžel Jozef Múdry, ktorý sa v jej živote ocitol až nepravdepodobnou náhodou.

Štefan Šolty, športový novinár a manažér (aj keď vtedy sa ešte toto moderné slovo nepoužívalo), ktorý rakúsku výpravu po Slovensku sprevádzal, si na jar 1945 zlomil nohu a narýchlo poslal ako náhradu za seba práve kolegu Jožka Múdrehu.

Z Hildegard Klimpel sa stala Hilda Múdra 26. októbra 1947, svadba sa konala v Modrom kostolíku a mladomanželia sa rozhodli žiť v Bratislave. Nie, v tej historickej dobe to naozaj nebola chyba a nebolo by múdrejšie ani pre rodinu Múdrych hľadať si trvalé bydlisko vo Viedni.

„Slovensko bolo pre nás vtedy *schlaraffenland*, krajina zaslúbená, kde sa žilo oveľa lepšie ako v Rakúsku. Bolo fajn mať známosť na Slovensku,“ vysvetľuje pani Hilda. „Kto mohol tušiť, že už v roku 1948 sa všetko pokazí?“

O tom, že zlomená noha môže byť aj šťastná náhoda

Veci nie sú len čierne a biele, ľudia iba dobrí a zlí, udalosti výsostne pozitívne alebo negatívne. Nie náhodou sa už pred tisíckami rokov objavilo v čínskej filozofii spojenie jin a jang symbolizujúce dve navzájom protichodné a súčasne sa dopĺňajúce sily, ktoré sa nachádzajú v každej živej aj neživej časti vesmíru.

Dôkazy, že naozaj fungujú, nemusíme hľadať až v ďalekej Číne, svoje miesto majú v živote každého z nás. Pri každom rozhodovaní povieme niečomu áno a niečomu nie. Ak nám vyhovuje ruch veľkomesta, pripravujeme sa dobrovoľne o vôňu lesa či chuť čerstvo podojeného mlieka na vidieku. Ak si vyberieme povolanie lekára, je nám jasné, že budeme súčasťou ľudského šťastia ale aj osobných tragédií. Ak pri svadbe súhlasíme s tým, že si berieme svojho muža dobrovoľne a budeme s ním celý život v dobrom i zlom, všetkým ostatným hovoríme nie.

Rodičia Hildy Múdrej s vnúčatami Pavlom a Dagmarou okolo roku 1955.

Pre Hildu Múdrú jedno áno vyriešené v Modrom kostolíku a rozhodnutie vymeniť Viedeň za Bratislavu len pár mesiacov pred Víťazným februárom 1948 znamenalo obrovský zvrat v jej živote. Niektorí by to mohol považovať za chybu fatálnych rozmerov, keď komunisti potom zavreli hranice a odrezali ju od rodiny, priateľov, domova a spomienok na detstvo. Zostala v krajine obohnanej ostnatým drôtom v historickom okamihu, keď sme sa my rozhodli kráčať smerom ku „krajším zajtrajškom“, no ekonomicky začalo práve vtedy prekviatať „kapitalistické“ Rakúsko. O jeho demokracii, parlamentarizme a deľbe moci ani nehovoriac.

Nebýť však tohto kroku, pravdepodobne nikdy by sa pani Hilda nestretla s Ondrejom Nepelom, nebola by pri tom, ako sa brúsi jeho talent a ako rýchlo stúpa medzi svetovú krasokorčuľiarsku elitu, nezažila by jeho triumf na Olympijských hrách v Saporre v roku 1972 a ani burácajúci bratislavský zimný štadión o rok neskôr, keď ziskom titulu majstra sveta na domácej pôde ukončil svoju amatérsku športovú kariéru. Možno by to všetko Nepela absolvoval s inou trénerkou či trénerom, no možno by zostal úplne nepovšimnutý. Veď si ho takmer nevšimla ani Hilda Múdra.

V dobe, keď sa na Slovensku len udomácňovala, Ondrej ešte nebol na svete. A veru to vyzeralo tak, že ona sama sa na ľad tiež už nevráti a bude z nej klasická žienka domáca.

„Bratislava bola vždy troj až štvorjazyčné mesto, Prešpuráci bežne hovorili po slovensky, maďarsky, nemecky aj jidiš, no po vojne nemčina nebola veľmi vítaná. Po slovensky som nevedela, po nemecky som z bezpečnostných dôvodov hovoriť nesmela, aj na nákupy ma musel sprevádzať manžel. Ešte mi aj odporučil skrátiť si meno z Hildegard na Hildu, čo neznelo tak germánsky,“ hovorí s úsmevom o svojich začiatkoch v slovenskom prostredí. Jazyková bariéra však nehrala žiadnu rolu vo chvíli, keď sa znova postavila na ľad. Vyšikoval ju na legendárny športovec a lekár Ivan Chodák. Kedysi hrával futbal aj hokej, neskôr sa ako otorinolaryngológ staral o futbalistov, funkcionárov a ich rodinných príslušníkov. V domácnosti rodiny Múdrej sa ocitol vo chvíli, keď Hilda dostala angínu.

„Spýtal sa ma, prečo nekorčuľujem, keď pohyb by mi zdravotne prospel. Vrávala som mu, že vo Viedni som tancovala na ľade a rada by som v tom pokračovala, ale že v Bratislave nikoho nepoznám. Pomohol mi a vďaka doktorovi Chodákovi som na zimnom štadióne začala v prestávkach hokejových zápasov vystupovať vo dvojici s Emilom Skákalom. Mali sme vždy veľký úspech. Pamätám sa, že raz slovenskí hokejisti prehrávali a publikum ich vypískalo, no my sme mali ohromný aplauz,“ vybavuje si detaily okamihu, keď jej tleskali diváci na štadióne, ktorý dnes nesie meno jej slávneho zverenca.

Na prelome štyridsiatych a päťdesiatych rokov minulého storočia sa Hilda z ľadu znova stiahla, dala prednosť materským povinnostiam. V roku 1949 priviedla na svet dcéru Dagmar, o rok neskôr syna Pavla, korčule putovali do skrine

Hilda Múdra s Emilom Skákalom.

a jej život sa točil výhradne okolo práčky, sporáku, plienok a kočíka. S manželom sa dohodli, že deti budú vychovávať dvojjazyčne – on s nimi vždy hovoril po slovensky a ona po nemecky. „Obe boli ešte celkom maličké, dcéra mala dva roky a syn ani nie jeden, keď všetko navždy zmenila ďalšia náhoda. Ďalšia zlomená noha.“

Nohu si tentoraz zlomil jej manžel a navyše tak nešikovne, že maródoval veľmi dlho. Z jeho nemocenskej dávky by réžiu štvorčlennej domácnosti neutiahli, nedalo sa preto nič robiť a do práce musela nastúpiť pani Hilda. Celé sa to napokon zvrstlo tak, že živila celú rodinu a Jozef Múdry bol asi celkom prvým mužom na Slovensku, ktorý sa ocitol na materskej dovolenke.

O tom, prečo hrad Devín nevzbudzuje vo všetkých pocit národnej hrdosti

Päťdesiate roky minulého storočia sú smutnou kapitolou v histórii bývalého Československa. Podľa nášho vtedajšieho veľkého vzoru, Sovietskeho zväzu, nastúpila po prevrate v roku 1948 prísna ideologizácia stalinského typu. Hospodárstvo sa centralizovalo, kňazov, sedliakov a kulakov posielali na nútené práce do uránových baní, v lepšom prípade do pomocných technických práporov, začala sa násilná kolektivizácia a na znárodnenej pôde hospodárili novovznikajúce jednotné roľnícke družstvá. V roku 1949 bola vyhlásená prvá päťročnica a našou výkladnou skriňou sa stal ťažký priemysel, predovšetkým zbrojársky.

S „neprajníkmi“ a „buržoáznymi živlami“ spravil komunistický režim krátky proces, do slova a do písmena. Opozíciu, no i nepohodlných straníkov posielal pred súd vo vykonštruovaných procesoch, pričom mnohé sa končili rozsudkom smrti.

Žienka domáca, s manželom a deťmi Dagmar a Pavlom.

Za buržoázne boli označené aj spolky zamerané na šport a aktívne trávenie voľného času – Sokol, Orol či Junák. Aj tie komunisti zakázali a vybudovali vlastné ideologické štruktúry orientované na najmladšiu generáciu. Prakticky každý žiak tak musel prejsť povinnou „kariérou“ od iskričky cez pioniera až po zväzáka.

Na bratislavskom Zimnom štadióne vznikla už začiatkom dekády oáza pokoja. V roku 1952 sa riaditeľom ZARESu (Záhradné a rekreačné služby), pod ktorého správu patrili aj štadión, stal Emil Skákala. Áno, práve ten, čo svojím tancom na ľade s Hildou Múdrú rozveseľoval aj fanúšikov hokeja. Ako mladý krasokorčuliar zbieral trofeje na Majstrovstvách Slovenska a ČSSR, získal titul na Akademických majstrovstvách sveta v Špindlerovom Mlyne aj vo švajčiarskom Davose. Po skončení aktívnej kariéry sa stal trénerom, medzinárodným krasokorčuľarským rozhodcom prvej triedy a funkcionárom. Vďaka Skákalovi ako riaditeľovi štadióna bol v Bratislave dostatok ľadu a schádzali sa na ňom krasokorčuliari zo Slovenska aj z Čiech. Na Tehelnom poli tak vyrástla generácia talentovaných a úspešných športovcov vrátane Karola Divína, Věry Suchánkovej, Zdeňka Doležala, Jany Mrázkovej, Jindry Kramperovej, Evy Grožajovej, Mariána Filca, Diany Skotnickej, Martina Skotnického či neskôr Ondreja Nepelu alebo Jozefa Sabovčíka.

Mimochodom, ako riaditeľ ZARESu stál Emil Skákala aj pri zrode výstavy kvetov Flóra Bratislava a v jeho časoch sa na jar naše hlavné mesto vďaka státisícom tulipánov vždy menilo na nádhernú rozkvitnutú záhradu.

„Okrem toho stále trénoval krasokorčuľovanie so skupinou detí o šiestej ráno, no pre ďalšiu skupinu, ktorá chodievala o tretej popoludní, hľadal ďalšieho trénera.“, vstupuje na scénu pani Hilda. „Oslovil ma v ideálnom čase, keď som potrebovala priniesť domov nejaké peniaze a mať prácu, v ktorej by som si vystačila s obmedzenými znalosťami slovenčiny. Tú skupinu som začala trénovať a s pomocou mojich prvých zverencov, ktorí sa chceli naučiť korčuľovať, som sa pre zmenu ja učila po slovensky.“

Ako trénerka Evy Grožajovej.

Výučba korčuľovania pre bratislavské školopovinné deti vtedy fungovala ako kvalitné švajčiarske hodinky. Školy hlavne v okolí zimného štadióna ponúkali svojim žiakom korčuľovanie ako dostupnú voľnočasovú aktivitu. Po pár mesiacoch tréneri, medzi nimi aj Hilda Múdra, navrhli tým najšikovnejším pokračovať ďalej v prípravke korčuľarskeho klubu Slovan UNV Bratislava. Ich režim mal však už podobu regulárneho tréningu, najprv trikrát do týždňa, neskôr každý pracovný deň (pracovná bola vtedy aj sobota) a často sa začínal už o šiestej ráno. Školy rady akceptovali, že žiaci sa intenzívne venujú športu, veď úspešní športovci a reprezentanti prispievali k budovaniu ich dobrého mena a zvyšovali ich kredit. Tým, čo začínali s tréningom skoro ráno, povolili väčšinou chodiť na vyučovanie až na druhú hodinu.

Život v rodine Múdrych sa odvíjal v každodennom rutinnom stereotyp. Pani Hilda vstávala ako prvá, pripravila deťom a manželovi raňajky a ponáhľala sa na štadión.

„My sme vstávali neskôr, raňajky nám už dával otec,“ spomína syn Pavol, v tom čase chlapec v predškolskom veku. „Keď bol v práci aj on, strážila nás Vierka, študentka medicíny, akurát sa jej vtedy ešte nehovorilo aupairka. Okolo deviatej už bola mama po prvom cykle tréningov doma a venovala sa domácnosti. Na ďalší tréning odchádzala znova o tretej popoludní. Bývali sme na Ľudovom námestí pri Novej dobe a v rodine sa traduje historka, ako sme so sestrou sami chodievali za mamou na štadión, lebo cestu sme dobre poznali. Vtedy tam, samozrejme, nebola rušná výpadovka. Vajnorská, Trnavská a Bajkalská ulica tak, ako ich poznáme dnes, ešte neexistovali.“

Na ľade sa deti mohli pridať k zverencom tety Múdrej. „Mala nás tam pod dozorom. Prvé korčule mi vraj obula, keď som mal asi dva roky. Šuchtal som sa popri mantineli a učil sa korčuľovať, no väčšinou som sa odšuchtal od krasokorčuľiarov k hokejistom. Všetkým som sa napokon dostal do hokejovej prípravky, no ďalej nie. Sestru bavil ľad o čosi dlhšie, chvíľu sa dokonca súťažne venovala tancom na ľade.“

O starých rodičoch žijúcich vo Viedni sa deti dozvedeli len z rozprávania. V roku 1949 Československo uzavrelo svoje hranice na západ, ostnatý drôt a pohraničníci s ostrou muníciou odrezali aj Bratislavu od Rakúska. „Poznali sme sa naozaj len z videnia,“ hovorí Pavol s riadnou dávkou sarkazmu. „Mamini rodičia mali auto, a tak v dohodnutom čase prišli na Marchfeld pri rieke Morave na hraniciach so Slovenskom a my sme šli na hrad Devín. Vedeli sme iba, akej farby je ich auto, videli sme jeho obrysy a postavičky vedľa neho. Vtedy u nás nesmel nikto nosiť do hraničného pásma ďalekohľad, aj keď ho náhodou vlastnil. Zakývali sme si a šli domov. Sú to čudné spomienky, dodnes preto chodievam na Devín len veľmi nerád.“

Koncom päťdesiatych rokov tuhý pohraničný režim konečne trochu povolil. Občania Československa síce stále nemohli cestovať na západ len tak mirnix-dirnix, no cudzinci sa ľahšie dostali k nám. Museli však uviesť formálny dôvod návštevy a československé vízum dostali, len ak prišli cez cestovnú kanceláriu, napríklad do

Ani malý Ondřík netušil, že sa to raz naozaj stane. Stretnutie s Karolom Divínom.

kúpeľov. „Starí rodičia sa tak každoročne chodievali liečiť do Piešťan. Museli sa tam aj prihlásiť v hoteli, no veľkú časť svojho pobytu na Slovensku boli s nami v Bratislave,“ hovorí Pavol.

Obísť nezmyselné pravidlá sa dalo ešte aj na území iného štátu, napríklad v Maďarsku. „Tam sme mohli vycestovať aj my a aj Rakúšania, začali sme sa preto stretávať v neďalekom Mosonmagyarórvári. Dali sme si spoločný obed, porozprávali sa a večer šiel každý do vlastnej krajiny.“ Pavol však nikdy nebol svedkom toho, že by ktokoľvek z rodiny hovoril čokoľvek negatívne o Československu. Z občasných stretnutí si pamätá na jednej aj druhej strane smútok z toho, že sa rodina nemôže vídať častejšie.

Úspechy, ktoré začala Hilda Múdra žať so svojimi zverencami, jej napokon pomohli čiastočne prekonať aj túto bariéru. Pri cestách na súťaže a preteky do zahraničia na západ od našich hraníc sa občas „na tajnáša“ zastavila aj v rodnej Viedni.

O tom, ako Karol Divín vkorčuľoval do života Ondreja Nepelu

Zimný štadión na Trnavskej ulici v Bratislave má o čosi kratšiu históriu ako viedenský Engelmann, na ktorom sa Hilda Múdra učila prvé krasokorčuľarske figúry. Verejnú ľadovú plochu s umelým ľadom uviedli v Bratislave do prevádzky v decembri 1940. V hlavnom meste sa, samozrejme, korčuľovalo už aj predtým – na umelom jazierku na Železnej studničke či na striekaných ľadových plochách na Edlovej a Vazovovej ulici alebo na dvore kina Atlon. Vo februári 1933 sa dokonca malo uskutočniť senzačné hokejové stretnutie vysokoškolského klubu VŠ Bratislava s mužstvom Massachusetts Rangers. Pripravené bolo prírodné klzisko v Medickej záhrade a lístky na zápas si kúpilo až tritisíc nedočkavých fanúšikov. Náhly odmäk však spôsobil, že podujatie sa nemohlo uskutočniť a Američania odcestovali z Bratislavy bez toho,

Zimný štadión v dobe, keď na ňom trénoval Ondrej Nepela.

aby sa vôbec museli prezliecť do hokejového výstroja. Domáci to však nenechali len tak a mestom otriasla veľká manifestácia občanov za vybudovanie klziska s umelým ľadom. V nasledujúcich rokoch mesto naozaj vytvorilo fond z dávok zo zábavy, prvý vklad doň predstavoval sumu päťtisíc korún, čo vtedy stačilo na to, aby sa práce na novom klzisku mohli začať. Za miesto výstavby vybrali bratislavskú štvrť Tehelné pole, známu aj pod nemeckým názvom Ziegelfeld, no hneď aj museli spomaliť a vyriešiť vážny problém – pri výkopoch totiž robotníci objavili množstvo ľudských kostí. Áno, na mieste, kde dodnes stojí legendárny „zimák“, býval kedysi cintorín.

Paradoxne, začiatok druhej svetovej vojny napokon práce na jeho výstavbe urýchlil. Stroje na výrobu umelého ľadu boli pôvodne určené pre Katovice, no v novembri 1940 sa už do Poľska nedali dopraviť, a tak pomohli Bratislave. V sobotu 14. decembra toho istého roku uviedol zimný štadión slávnostne do prevádzky vládny komisár Bratislavy Belo Kováč.

Sektor pre divákov bol spočiatku skromný, okolo plochy stálo na drevenej tribúne len päť radov sedadiel pre tristo ľudí, hokejisti a krasokorčuliari využívali na prezliekanie šatne na susednom kúpalisku. Až v rokoch 1948 – 49 vybudovali riadne betónové tribúny, na ktoré sa už vmestilo jedenásťtisíc stojacich divákov. Štadión však stále nebol krytý. Strechu dostal v roku 1958 pri príležitosti konania majstrovstiev Európy v krasokorčuľovaní a oslávilo sa to naozaj vo veľkom štýle – na pretekoch triumfoval v tej dobe najlepší slovenský krasokorčuliar Karol Divín.

„Pripravoval som sa nesmierne poctivo, letnú prípravu som mal dokonca v Dobšinskej ľadovej jaskyni. Už týždeň pred majstrovstvami chodievali na štadión stovky ľudí sledovať naše tréningy a boli medzi nimi aj mnohí známi ľudia. Spomínam si, že som na tribúne videl herca

Vzácná fotografia Karola Divína s vtedy ešte neznámymi, aj keď talentovanými chlapcami Ondrejom Nepelom a Mariánom Filcom.

Františka Dibarboru,“ objavuje aj drobné detaily vo svojej pamäti legendárny športovec. Že však práve jeho voľná jazda na majstrovstvách Európy 1958 zásadným spôsobom ovplyvní život a budúcu kariéru Ondreja Nepelu, nemohol vtedy ani len tušiť. „Jazda mi dokonca ani veľmi nevyšla, oveľa lepšie som zvládol povinné cviky. Asi zaúčinkovala tréma, vedel som, že som jedným z favoritov. Bol som napokon zlatý, nie však celkom spokojný.“

Úplne inak to videl iba sedemročný Ondřík Nepela. Majstrovstvá Európy v krasokorčuľovaní boli vôbec prvým športovým priamym prenosom, ktorý (aj do zahraničia) vysielala Slovenská televízia. V tej dobe nebolo ešte vôbec bežné mať v domácnosti televízor. Rodina, kamaráti či susedia sa preto pravidelne schádzali u toho, kto si tento luxusný kúsok už stihol zaobstarať. Sledovanie televízneho programu tak bývalo vítanou spoločenskou udalosťou.

Aj malý Ondrej sedel 31. januára 1958 pred televízorom a to, čo videl, ho absolútne očarilo. Ladné pohyby krasokorčuliarov, elegancia ich skokov, kostýmy, hudba, nadšené ovácie divákov. Vôbec mu neprekážalo, že je obraz len čierno-biely.

Ondrej sa učí od svojho najväčšieho vzoru Karola Divína.

Keď sa na ľad postavil Karol Divín, už neobsedel a pred televíznou obrazovkou „tancoval“ spolu s ním. Opakoval jeho gestá a „korčuľoval“ po koberci. Ktovie, či vnímal, že fanúšikovia v publiku pri Divínovej jazde zapalovali sviečky a po jej skončení zahádzali ľadovú plochu kvetmi.

Bežný deň na štadióne vyzeral oveľa prozaickejšie. Ľad pre tréningy bol k dispozícii od šiestej do deviatej ráno a poobede od pol druhej zhruba do piatej. Pred dôležitými pretekmi sa príprava reprezentantov zintenzívnila a často trénovali aj neskoro v noci. Celá plocha však bola vždy dôsledne a veľmi dômyselne využitá – dve tretiny patrili hokejistom a na jednej tretine oddelenej len obyčajným lanom sa pripravovali krasokorčuliari.

„Často som odbiehal k hokejistom, keď ma tréning už nebavil. Nie, im sa nechcelo odbiehať k nám a točiť piruety,“ smeje sa Karol Divín. „Skamarátil som sa s Jožom Golonkom, no ešte viac s jeho sestrou Julkou, ktorá bola tiež krasokorčuliarka. Ktovie, ako si na mňa spomína? Ved’ raz som jej ukazoval takzvanú sicku (z nemeckého *sitzpiruette*, pozn. red.), teda piruetu točenú v drepe, a nešťastnou náhodou som jej pritom tak podrazil nohy, že si pri páde zlomila laket.“

Okrem skúsených korčuliarov prichádzali na ľad pravidelne aj deti najrôznejšieho veku z okolitých základných škôl na krasokorčuliarske krúžky, začať mohli už ako sedemročné. Štadión sa naozaj každý deň menil na mravenisko, tak si to pamätá aj Hilda Múdra.

„Malé deti trénovali spolu s reprezentantmi. V každom rohu stál jeden tréner so svojou skupinou a pri cvikoch, ktoré vyžadovali väčšiu plochu, museli všetci dbať na to, aby sa nikomu nič nestalo. Ráno sa väčšinou trénovali povinné jazdy, poobede voľné, pri tých navyše hrala aj hudba. Naozaj bolo nevyhnutné, aby tréneri aj krasokorčuliari boli k sebe ohľaduplní.“

V roku 1957 začal povinnú školskú dochádzku aj malý Ondřík Nepela a musel byť vskutku veľmi neodbytný, keď veľmi rýchlo presvedčil rodičov, že chce chodiť aj na krasokorčuliarsky krúžok.

O tom, ako vznikla legenda o džeme a stokorunáčke

V Múdrych famílii žila športom naozaj celá rodina. Otec Jozef Múdry začínal ako športový novinár píšuci pre tlačovú agentúru, vtedy mala názov Zpravodajská agentúra Slovenska (ZAS), neskôr robil funkcionára v Slovane Bratislava a ešte neskôr stál pri založení Večerníka. Kým on chodieval na športové podujatia a potom v redakcii ťukal správy na písacom stroji, jeho manželka Hilda dochádzala trénovať deti.

Hilda Múdra a Jana Mrázková hodnotia povinný cvik.

Hilda Múdra a jej zverienkyňa Eva Grožajová pri tréningu.

Na korčule privykala aj tie vlastné, no postupne začala pracovať aj s reprezentantmi.

Medzi jej prvé zverenkyne patrili Eva Grožajová a Jana Dočekalová Mrázková, hlavne o tej druhej sa neskôr dlho mlčalo, keďže emigrovala do Kanady. Pritom práve pod vedením Hildy Múdrej sa prepracovala do európskej špičky a v roku 1961 priniesla z Majstrovstiev Európy v Západnom Berlíne bronzovú medailu. Mrázková svoju trénerku zamestnávala v tom čase najviac, pani Múdra sa sama dodnes čuduje, prečo vlastne súhlasila s tým, že si vezme na starosť ešte aj drobné tiché chlapča, ktoré si celé dva týždne na ľade nikto nevšímal.

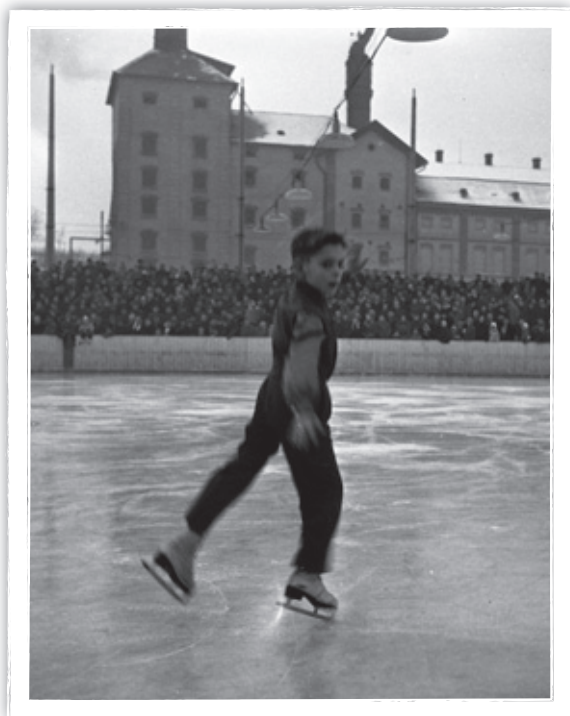
„Jedného dňa ku mne podišla skromne oblečená žena, o čosi staršia ako ja, so šatkou na hlave a poprosila ma, či by som sa nemohla pozrieť na jej syna a vziať si ho do svojej skupiny. Nenápadne mi pritom podsúvala stokorunáčku a domáci malinový džem. Chlapec dobre korčuľoval, no nebolo na ňom badať, že má mimoriadny talent,“ hovorí o svojom prvom osobnom kontakte s budúcim olympijským víťazom a majstrom sveta. „Ani neviem, čo mi to vtedy napadlo a pribrala som si ho do skupiny. Moje zverenkyne už reprezentovali Československo, malé deti som nemala na starosti. Peniaze som pani Nepelovej vrátila a nechala som si len džem. Bol výborný,“ usmieva sa pri spomienke na udalosť, ktorá zásadne ovplyvnila nasledujúcich pätnásť rokov jej profesionálneho života a navždy zmenila aj súkromný.

Drobný, štíhly a zakríknutý chlapec sa však veľmi rýchlo ukázal, ako je nesmierne disciplinovaný. Neprekážalo mu, ani keď ho Hilda Múdra zaradila do skupiny, ktorá chodievala na tréningy o šiestej ráno. Úplne fascinovaný sledoval, ako na tej istej ľadovej ploche trénuje aj jeho najväčší vzor Karol Divín.

„Pamätám si ho ako malého chlapčeka. Stál v rohu štadióna medzi zverencami tety Hildy a často sa na mňa pozeral. Naozaj mal dobrý pozorovací talent, zbadal nejaký nový krasokorčuľarsky prvok a skúšal ho zopakovať. Ja som tak odkukával od mojich vzorov, Ondřík zas odkukával odo mňa,“ hovorí. A hoci Divína Hilda Múdra netrénovala, určite s ňou každý deň prehodil viac viet ako malý Ondrej. Všetci Nepelovi neskorší priatelia a kolegovia ho charakterizujú vzácné rovnako: ako človeka skromného, pokorného, rezervovaného, ba priam plachého. Ani vlastná trénerka o Ondříkovi a jeho rodine nevedela počas prvého roka spolupráce skoro nič, ved' okrem pozdravu z jeho úst nepočula takmer ani slovo.

„Bol síce tichý a hanblivý, no aj neskutočne zodpovedný a usilovný. Raz som mu povedala, čo má skúšať a šla som sa venovať iným, na Ondreja som zabudla. O hodinu som si na neho spomenula a zistila som, že on stále poctivo trénuje to isté,“ popisuje príhodu, ktorá Nepelu dokonale charakterizuje.

„Mala naozaj dobré oči, keď ho odhadla ako šikovného chlapca, s ktorým stojí za to pracovať,“ myslí si o Hilde Múdrej aj Karol Divín. „Občas ma poprosila, aby som Ondříkovi niečo ukázal a ja som to rád spravil. Nepovažoval som ho za konkurenta, ved' bol medzi nami pätnásťročný vekový rozdiel. Na krasokorčuľarských súťažiach

Malý Ondřík v roku 1960 na ľade.

sme sa začiatkom šesťdesiatych rokov stretávali tuším len dve sezóny. Ja som svoju kariéru končil a jemu sa práve začínalo dariť.“

Mladučkého športovca veľmi skoro zaregistroval aj známy rozhlasový a televízny športový komentátor Karol Polák. Jeho skúsené oko si nemohlo nevšimnúť, že Ondrej nielenže usilovne odkukával od Divína, no pripomínal ho aj štýlom jazdy. „Z týždňa na týždeň, z mesiaca na mesiac robil veľké pokroky. Ved’ dokázal niečo takmer nevídané: za šesť rokov od chvíle, keď stál prvýkrát na ľade, sa prepracoval na olympijské hry. Mal len trinásť, bol najmladší člen československej výpravy a v tom čase najmladší účastník olympiády vôbec.“

Zatiaľ čo iné deti v jeho veku hodili po škole tašku do kúta a šli von naháňať loptu, hrať guľôčky, kúpať sa alebo do kina, Ondrej trénoval. Nikdy neprotestoval, korčuľovanie miloval, ani mu len nenapadlo sťažovať sa na skoré ranné vstávanie alebo zimu na štadióne. Detstvo strávené na ľade navyše veľmi skoro prinieslo svoje ovocie a Nepela sa ešte ako teenager nádherne krasokorčuľiarsky „odpichol“ medzi svetovú špičku. Stal sa v pravom zmysle slova hviezdou, tleskali mu milióny ľudí, svoje umenie predvádzal fanúšikom po celom svete.

Obletovali ho známe aj menej známe ženy, o jeho priazeň sa uchádzali vplyvní muži, korili sa mu mocní ľudia zo sveta politiky aj šoubiznisu, on však vždy zostal stáť pevne oboma nohami na zemi. „Uletel“ len svojej rodine.

O tom, ako Nepelovci zapustili korene v hlavnom meste

Zatiaľ čo Hildu Múdrú priviedla krátko po vojne do Bratislavy najprv náhoda a potom celoživotná láska, v prípade rodiny Nepelovej môžeme hovoriť o pragmatickom rozhodnutí, aké vtedy spravilo tisíce ľudí z celého Slovenska. Do hlavného mesta prichádzali za prácou.

Rodina Nepelova pochádzala z Turca, stopy po jej pôvode vedú do oblasti Budíša, Skleného a Tužiny. V Tužine sa v roku 1912 narodil aj Ondrej Nepela starší a zrejme aj jeho bratia. Jeden z nich Jozef sa neskôr presťahoval do Prešova, oženil sa a mal štyri deti – dcéru a troch synov. Východniarska odnož Nepelovcov však zanikla po meči, mužského potomka priviedla na svet napokon len dcéra Ľudmila Dziaková, za slobodna Nepelová. Práve s pomocou jej syna Martina sa nám podarilo aspoň čiastočne zrekonštruovať, z akých rodinných pomerov slávny krasokorčuliar pochádzal.

Ondrejova mama Anna sa narodila v Muránskej Hute v okrese Revúca, vydávala sa pred druhou svetovou vojnou a po sobáši aj spolu s manželom žila v Žarnovici. Tam sa v roku 1939 narodilo aj ich prvé dieťa, dcérka Lenka. Všetci, čo ju poznali, ju však vždy oslovovali Utulienka. „Tá prezývka vznikla v rodine a je veľmi silno zakorenená. Nikto jej nikdy nepovedal inak ako Utulka, dokonca aj pošta jej dodnes chodievala na meno Utulienka Nepelová. Sám som sa čudoval, keď som sa až po rokoch dozvedel, že sa v skutočnosti volá Lenka,“ hovorí syn jej sesternice Martin.

Dievčatko však vyžadovalo mimoriadnu starostlivosť. Utulka bola od narodenia drobná a krehká a trápili ju všakové choroby. Ešte aj v dospelosti musela absolvovať sériu operácií a často chodievala na liečenie. Možno aj to bol jeden z dôvodov, prečo sa po vojne Nepelovci rozhodli presťahovať do Bratislavy, hoci rušné veľkomesto ich nelákalo a nikdy doň nezapadli. Dokonca ani v dobe, keď ich synovi ležalo pri nohách. Mali v ňom však bližšie k lekárom – špecialistom a zaručovalo istý príjem pre celú rodinu.

Pán Nepela získal prácu ako šofér na ministerstve poľnohospodárstva, neskôr osobne vozieval ministra Jána Janovica. Pani Nepelová bola vyučená krajčírka, no šila len doma, navyše iba posteľnú bielizeň. Keď sa však Ondříkovi začalo dariť a dostal možnosť korčuľovať na prvých súťažiach, kostýmy mu vlastnoručne a s veľkou hrdosťou ušila práve jeho mama.

Kópia vyhotovená v Archive
Univerzity Komenského
v Bratislave

REPUBLIKA ČESKOSLOVENSKÁ

Ústredný NÁRODNÝ VÝBOR v Bratislave

OKRES Bratislava - mesto -

Prvý výpis, bez poplatku.

RODNÝ LIST

V KNIHE NARODENÍ ústredného NÁRODNEHO VÝBORU

v Bratislave

VO SVÄZKU 120 NA STRANE 118 POD ČÍSLOM RADOVÝM 396 ROKU 1951
JE ZAPÍSANÉ

Deň, mesiac a rok narodenia	22. 1. 1951/dvadsiatdruhého januára tisícdeväťstotopäťdesiatjeden/.-
Miesto narodenia	Bratislava, Partizanská ul.19.-
Meno a priezvisko dieťaťa	Andrej N e p e l a
Pohlavie	mužské
Štátne občianstvo	čsl.
Meno a priezvisko, deň, mesiac, rok, miesto narodenia, povolanie a bydlisko otca, meno a priezvisko jeho rodičov	Andrej Nepela, narodený 23.februára 1912, Tužila na okres Prievidza, povolanim št.zamestnanec syn Pavla Nepelu a Zuzany rod.Husovej, bytom v Bratislave, Trnavská ul. 46.-
Meno a priezvisko, deň, mesiac, rok, miesto narodenia, povolanie a bydlisko matky, meno a priezvisko jej rodičov	Anna Nepelová, rodená Valašteková, narodená 28. okt. 1915, Moravská Huta, okres Revúca, povolanim domáca, dcera Pavla Valaška a Zuzany rod.Šurďakovej, bytom v Bratislave, Trnavská ul. 46 .-
Záznamy pred podpisom	Meno dieťaťa a otca dieťaťa je " Ondrej " a nie Andrej .-
Dodatočné záznamy	

Bratislave

3.februára 1951.-

Za Predseda:

[Signature]

Čís. skl. 1.

Ondrejov rodný list.

Ondrej Nepela mladší prišiel na svet v Bratislave, narodil sa 22. januára 1951. Ktovie, prečo sa Nepelovci rozhodli ešte pre jedno dieťa s dvanásťročným odstupom od prvorodenej Utulky? Určite na to malo vplyv neisté vojnové obdobie začiatkom štyridsiatych rokov minulého storočia a dlhodobá náročná starostlivosť o dcérku. Alebo možno len zvážili svoju ekonomickú situáciu a vyhodnotili ju ako uspokojivú, a teda vhodnú na príchod ďalšieho súrodenca.

Chlapec dostal meno po otcovi. Pri zápise do rodného listu sa však matrikárika pomýlila a oboch premenovala na Andrejov! V prvej kópii listu však už úradníci všetko uviedli na správnu mieru a do kolónky *Záznamy pred podpisom* napísali: „Meno dieťaťa aj otca dieťaťa je Ondrej, nie Andrej.“ Bábätko si z pôrodnice na Partizánskej ulici v Bratislave rodičia odviezli domov, do bytovky stojacej kúsok od zimného štadióna. V blízkom okolí sa však nachádzajú aj dva futbalové štadióny, dnes dokonca aj plavecký bazén a Národné tenisové centrum, pre Ondreja však mali vždy najväčšie čaro korčule a ľad. „Kamarátili sme sa, keď bol už vysokoškolák a na vrchole popularity. Raz rozprával o tom, že keď bola jeho mama tehotná, práve pred zimným štadiónom sa potkla a spadla. Neskôr to položartom označila za znamenie, ktoré rozhodlo o budúcnosti jej syna,“ hovorí Ondrejova blízka priateľka Gabika Talianová.

S rodičmi na lúke.

K drobnej Utulke, v tej dobe už dvanásťročnej, pribudol do Nepelovskej famílie rovnako drobný Ondrej. Zmužnel naozaj až na prahu dospelosti, za to pred pubertou svojou útlou postavou a nízkou váhou privádzal mnohých krasokorčuliarskych rozhodcov do zúfalstva. Po jeho povinných cvikoch museli oni povinne zblízka študovať stopy, ktoré do ľadu vyryl. Ak športovec nemal ani štyridsať kíľ, rylo sa mu naozaj ťažko.

Utulka a Ondrej mali napriek veľkému vekovému rozdielu vždy veľmi dobrý vzťah. Na bratove športové úspechy, ktoré začal zbierať už ako dieťa, bola Utulienka veľmi hrdá. „Vždy, keď sa vracal zo súťaží doma či v zahraničí, priniesol všetkým darčeky a nadšene rozprával zážitky z ciest. Utulka mi o tom ešte aj po jeho smrti hovorievala s veľkou radosťou a pýchou,“ približuje pokoru, s akou Nepelovci podporovali talentovaného Ondríka, Martin Dziak. Narodil sa v dobe, keď bol Ondrej práve na vrchole slávy a krátko na to odišiel účinkovať do Holiday On Ice. So svetoznámych príbuzným sa však osobne nikdy nestretol. „Viem, že bratislavskí Nepelovci chodievali občas k našim do Prešova, ale keď začal Ondrej korčuľovať, ich návštevy ustali. Trénoval šesť dní v týždni a veľmi skoro k tomu pribudli víkendové súťaže a preteky.“

Do roku 1957 sa režim u Nepelovcov nijako nevymykal stereotypu bežnej, vzornej socialistickej rodiny robotníckeho pôvodu: otec živil rodinu ako vodič, mama sa starala o deti a privyrábala si šitím, Utulienka získala miesto telefonistky a v ústredni prepájala medzimestské či medzinárodné hovory a malého Ondríka čakal nástup na povinnú školskú dochádzku. Možno by sa u nich nikdy nič dramatickejšie neudialo, nebyť „novinky“ zvanej televízor, nebyť prvého športového priameho prenosu práve z krasokorčuliarskych majstrovstiev Európy a nebyť fascinujúceho výkonu Karola Divína.

O tom, ako sa na zimáku rodili nové korčuliarske talenty

Na prelome päťdesiatych a šesťdesiatych rokov minulého storočia sa krasokorčuľarský šport v Československu tešil obrovskej popularite. Ešte ju nemal na svedomí Ondrej Nepela, ale jeho predchodcovia – generácia Jany Dočekalovej Mrázkovej, Evy Grožajovej, Jindry Kramperovej, Věry Suchánkovej so Zdeňkom Doležalom či Karola Divína. Práve Divín a jeho víťazstvo na Majstrovstvách Európy v Bratislave v roku 1958 spôsobili, že sa do krasokorčuľarských kurzov a krúžkov nahrnuli stovky nových nadšených záujemcov. Medzi nimi aj Zdenka Nererová, v tom čase dievčatko ešte o pár rokov mladšie od Ondreja.

Ondrej Nepela a Vlado Müller so staršími členkami krasokorčuľarskeho oddielu.

Mladé talenty pred vystúpením, Zdenka Nererová prvá zľava.

„Aj ja som uprosila rodičov, aby ma prihlásili na krasokorčuľovanie a neodradilo ma ani to, že tréningy bývali ráno ešte pred vyučovaním,“ hovorí. „Keď som začala chodiť na štadión, Ondrej už mal náskok. Vidno to aj na fotografiách z toho obdobia, na ktorých stojí vo vzornom krasokorčuľarskom postoji a ja s Táňou Kalmarovou vedľa neho sme ešte trochu neisté. Čo vám budem hovoriť! Mali sme sedem rokov a rovnako ako všetky dievčatá zo zimáku sme boli do Ondreja zamilované,“ usmieva sa.

Malých začiatočníkov spočiatku trénovali pani Golonková a pani Anderlová. Keď vyšlo najavo, ktoré dieťa má predpoklady postupovať ďalej, vyberali si spomedzi nich do svojho kádra ďalší tréneri. „Tak som sa dostala k tete Múdrej a spolu so mnou aj Táňa Kalmarová a Dana Uhrová. Prvý polrok to vlastne ani nevyzeralo ako tréning, naberali sme korčuľarske zručnosti – korčuľovali sme dopredu a dozadu, učili sme sa prekladať nohy, držať stabilitu ale aj správne padať. Až potom sa začal normálny výcvik. Ondrej to musel absolvovať tak, ako všetci ostatní, akurát na rozdiel od nás sa vo výkonnostných triedach posúval nahor veľmi rýchlo.“

Na zaradenie do najnižšej, tretej triedy musel už športovec dobre korčuľovať, skákať jednoduché skoky a robiť piruety. Keď si repertoár rozšíril o náročnejšie prvky, napríklad dvojité skoky a zvládol krátku voľnú jazdu, dostal sa do druhej výkonnostnej triedy. Prvá bola pre tých, čo už dokázali okrem všetkých povinných cvikov predviesť aj niekoľko minútovú voľnú jazdu.

„Cestovali sme po celom Slovensku na najrôznejšie kvalifikačné preteky. To, čo sme vedeli, sme často dokazovali len pred zrakmi rozhodcov a krasokorčuľarských funkcionárov. Tí hodnotili kvalitu jazdy aj skokov a zaradovali deti do jednotlivých výkonnostných tried,“ vysvetľuje Zdenka Nererová. „Ondrej mal neúrekom diplomov z takýchto pretekov, postupoval veľmi rýchlo. Ved' v roku 1958 prišiel prvýkrát na štadión a o šesť rokov neskôr reprezentoval Československo na olympijských hrách!“

Genialita Hildy Múdrej naozaj spočívala v tom, že v Nepelovi objavila predpoklady na úspešnú kariéru krasokorčuľára. Možno nebol taký talentovaný ako iní, ktorí prešli jej rukami, no bol vytrvalý, šikovný, disciplinovaný a usilovný.

„V tej dobe sa kládol dôraz predovšetkým na techniku korčuľovania, teda na takzvané povinné cviky, a tie Ondrej jazdil fantasticky. Zopakoval ten istý cvik hoci aj tridsaťkrát za sebou a zanechal na ľade jednu jedinou stopu.“ Zdenkinu skúsenosť neskôr na vlastnej koži pocítili mnohí Nepelovi súper, dokázal ich hladko poraziť vďaka svojej precíznosti a dokonalosti. Sústredený bol však aj na tréningoch, na rozdiel od mnohých iných, napríklad aj od kamarátky Zdenky.

„V každom rohu štadióna niekto jazdil, Fundárek, Müller, Nepela či ja. Teta Múdra chodila od jedného zverenca k druhému a dávala nám inštrukcie. Vo chvíli, keď sa presunula na opačný koniec ľadu, my sme už medzi sebou debatovali. Ondrej však nie, on jazdil a jazdil až do oficiálnej prestávky alebo do chvíle, keď sme si prezúvali korčule na voľné jazdy.“

Bola to náhoda, že sa malého Ondreja ujala práve trénerka Hilda Múdra.

Ondrej Nepela so Zdenkou Nererovou (vpravo).

Nemyslite si však, že malí športovci svoju trénerku sabotovali a pri každej príležitosti sa ulievali. Niečo také by si nikto nedovolil. Rázna teta si vedela veľmi dobre udržať rešpekt a poriadok. Tak si ju pamätá aj ďalší jej zverenec Jozef Žídek, mimochodom, jediný krasokorčuliar, ktorý dokázal prerušiť sériu ôsmich víťazstiev Ondreja Nepelu na majstrovstvách Československa. Nepela získal titul prvýkrát v roku 1965 a poslednýkrát v roku 1973, len jediný raz (v roku 1970) zvíťazil Jozef Žídek a aj to zrejme len preto, že Ondreja v čase konania súťaže skolila chrípka.

„Teta mala veľmi dobré oči a videla, keď nás tréning nebavil. Hneď kričala cez celú ľadovú plochu: *Nestojte tam ako manekýni a robte niečo!* Áno, niekedy sme sa zabávali, ale neodvážili sme sa povedať ani slovo.“

Pre malých korčuliarov boli možno tréningy často viac o zábave ako o dôslednej príprave, no vo chvíli, keď sa ukázal ich talent a začalo sa s nimi systematicky pracovať, nastúpil dril a každodenný tvrdý režim pre celú rodinu. Budíček o piatej, umyť sa, obliecť, najesť sa a dopraviť sa na štadión tak, aby bolo dieťa o šiestej na ľade a dve hodiny trénovalo. Pomáhať mu s obúvaním a vyzúvaním, prezliekaním zo športového oblečenia do civilného, mať vždy po ruke teplý čaj, keksík alebo rožok s maslom a diétnou salámou. Po rannom tréningu rýchly prevoz do školy, po škole obed a od druhej či tretej hodiny poobede ďalší tréning. „Obdivujem rodičov, ktorí sa pre takúto obeť dobrovoľne rozhodli. Veď naozaj fungovali ako služobníctvo, ktoré nemalo ani deň voľna. Cez pracovný týždeň sa denne trénovalo a cez víkendy sme cestovali na žiacke súťaže. A nebola to len Trnava, Nitra alebo Žilina, no aj Poprad, Košice, Pardubice, Praha či Hradec Králové,“ hovorí Zdenka Nererová. Veď aj ju rodičia sprevádzali na výjazdoch mimo Bratislavu. „Samozrejme, že s nami chodievali tréneri, no nemohli zvládnuť celú skupinku roztatarených detí. Vždy preto cestovali aj niektorí oteckovia alebo mamy.“

Prvé žiacke súťaže bývali sitom nielen pre malých športovcov, no preriedili aj rady rodičov odhodlaných podporovať ich rozbiehajúcu sa kariéru. Kto vydržal prvé dva kritické roky, mal už šancu prepracovať sa do jednotlivých výkonnostných tried či do reprezentácie. Zdenke Nererovej neskôr prekazili sny o úspechoch v krasokorčuliarskom športe zdravotné problémy, no aj tak si s úsmevom spomína na 450 ospravedlnených hodín na vysvedčení počas jediného školského roku! Jej kamarát Ondrej Nepela na tom nebol o nič lepšie. Svet však napokon obaja precestovali križom – krážom. Ondrej najprv ako reprezentant Československa a neskôr ako člen revue Holiday On Ice, Zdenka ako tanečnica z Lúčnice.

O tom, ako Ondrej Nepela „rozvrátil“ rodinu Múdrych

Nikto spomedzi zverencov trénerky Hildy Múdrej si nepamätá, že by sa na zimnom štadióne (na rozdiel od nich) niekedy od zimy triasla. Ľad bol síce v tom čase už umelý, ale ak sa človek nehýbal, veľmi skoro začal drkotat' zubami. Tete Múdrej nič také nehrozilo. Po ploche sa rovnako ako jej zverenci pohybovala väčšinou na korčuliach a to, čo ich chcela naučiť, im vedela nielen teoreticky vysvetliť, ale i prakticky predviesť.

Od prvých krôčikov na ľade aj s pomocou rodičov až na stupne víťazov.

Všetko robila intuitívne.

Školy zamerané na prípravu trénerov krasokorčuľovania neexistovali, až v šesťdesiatych rokoch minulého storočia sa objavili prvé pokusy vymyslieť aký-taký systém. Dokonca aj Hildu Múdrú poslali z klubu Slovan Bratislava párkrát na akési semináre, no dosť sa na nich nudila. Mala už dávno to, čo sa v škole naučiť nedá – dobré oko, schopnosť vnímať chyby korčuliarov, no aj schopnosť vysvetliť, ako sa im vyhnúť.

Jej zverenci nepotrebovali poznať detaily. Celkom stačilo, ak počúvali jej pokyny. Koniec-koncov, mnohí z nich sa po ukončení aktívnej kariéry sami stali trénermi, vrátane Ondreja Nepelu ale napríklad aj Vlada Fundáreka. Ten najprv reprezentoval Československo, neskôr pôsobil dve sezóny v revue Holiday On Ice, a napokon emigroval do Francúzska. „Fungoval som tam ako tréner krasokorčuľovania sedemnášť rokov. Až vtedy som ho konečne pochopil,“ skonštatoval s riadnou dávkou sarkazmu.

Kompetencie pani Múdrej sa však neobmedzili len na inštrukcie, ktoré svojim zverencom dávala na ľade. S Ondrejom Nepelom ju spojilo puto presahujúce štandardný pracovný vzťah a neprerušil ho ani koniec jeho amatérskej športovej kariéry a odchod do zahraničia. Zdvorilo a s úctou ju vždy, či mal osem, osemnásť alebo dvadsaťosem rokov, oslovoval teta a ona si poradie životných priorít zmenila na:

Tréning na otvorenej ploche v Bratislave.

Ondřík a jeho tréningová príprava, Ondřík a cestovanie, Ondřík a oblečenie, Ondřík a škola, Ondřík a jeho zdravotný stav, Ondřík a všetko, čo súvisí s Nepelovskou famíliou a až potom prišli na rad jej vlastné deti a vlastná rodina.

„Nie, žiadna rodinná rada nezasadla a neschválila túto zmenu,“ smeje sa aj po rokoch. „Všetko sa dialo veľmi prirodzene a hlavne veľmi rýchlo. Doma sa o tom ani nediskutovalo, dokonca si myslím, že vďaka tomu, že ja som bola stále s Ondrejom, sa moje vlastné deti stali oveľa samostatnejšími.“

A čo manžel tety Hildy? Bol to takisto vzdelaný, inteligentný, rozhladený, akčný a chápvavý – jednoducho „Múdry“ človek. Všetko u Múdrych sa vždy točilo okolo športu, a tak keď videl, že sa manželke s Ondrejom darí, mohol o tom ako športový novinár písať a robil to rád. Nepela nespôsobil rozvrat a nevyvolával hádky v rodine. S režimom, keď sa všetko prispôbovalo Nepelovi, všetci súhlasili.

Hilda Múdra bola naozaj multifunkčná, alebo môžeme použiť dnes ešte modernejšie slovo – multitaskingová. Jednoducho, vedela robiť niekoľko vecí súčasne – bola Nepelovou trénerkou, osobnou manažérkou, poradkyňou, sprievodkyňou, učiteľkou nemčiny, pedagogickým dozorom aj vychovávateľkou. Hovorieval jej síce teta, no stala sa jeho druhou mamou. Od momentu, ako sa dostal pod jej ochranné krídla, bolo starostou jeho rodičov len ho nakrmiť a pripraviť na tréning.

Nepelovci bývali na Trnavskej ceste, naozaj, čo by kameňom dohodil od zimného štadióna. Mama ho pred ranným tréningom iba previedla cez rušnú cestu a zvyšok prešiel sám. Keď sa presťahovali na Rumančekovú ulicu v Ružinove a neskôr na Záluhy v Dúbravke, vyzdvihla si ho každý deň autom teta Hilda. Šichta sa jej nekončila ani po oficiálnej pracovnej dobe, namiesto Ondrejových rodičov chodievala dokonca aj na rodičovské združenia.

„Spoliehali sa na mňa skutočne vo všetkom. Hoci v tom čase už žili v Bratislave takmer desať rokov, v skutočnosti sa s mestom nikdy nezžili. Hlavne jeho mama sa v ňom nikdy necítila dobre a úzkostlivo sa vyhýbala kontaktom s okolím. Keď Ondrej začal cestovať a víťaziť a dostal sa do veľkého sveta, stiahla sa úplne a bola rada, že som sa o veci súvisiace s jeho kariérou postarala ja. Vráťane návštev školy a rozhovorov s triednou učiteľkou. S Ondrejom, našťastie, neboli žiadne starosti. Vynikal prirodzenou inteligenciou, učil sa rád a na samé jednotky,“ zdôrazňuje.

Jedno leto, keď mal asi dvanásť rokov, strávil dokonca s rodinou Múdrych prázdniny na ich chate v Senci a len málokto vedel, že skutočným dôvodom oddychovania pri vode a v prírode bolo Ondrejovo *preškoľovanie*. V tom období bolo už všetkým zainteresovaným jasné, že chlapec má mimoriadny talent a skôr alebo neskôr postúpi z národných súťaží na medzinárodné. Emil Skákala preto diskrétno poprosil tetu Múdrú, aby sa mu nadštandardne venovala a pripravila ho na všetky aspekty vstupu do veľkého krasokorčuľarskeho sveta. S distingvovanou rakúskou výchovou a povestným *kinderstube* bola tou najlepšou možnou voľbou. Navyše, mala prakticky rovnako staré deti, medzi ktoré Ondřík prirodzene zapadol a ani nevedel,

Póza pre fotografov spolu s rodičmi.

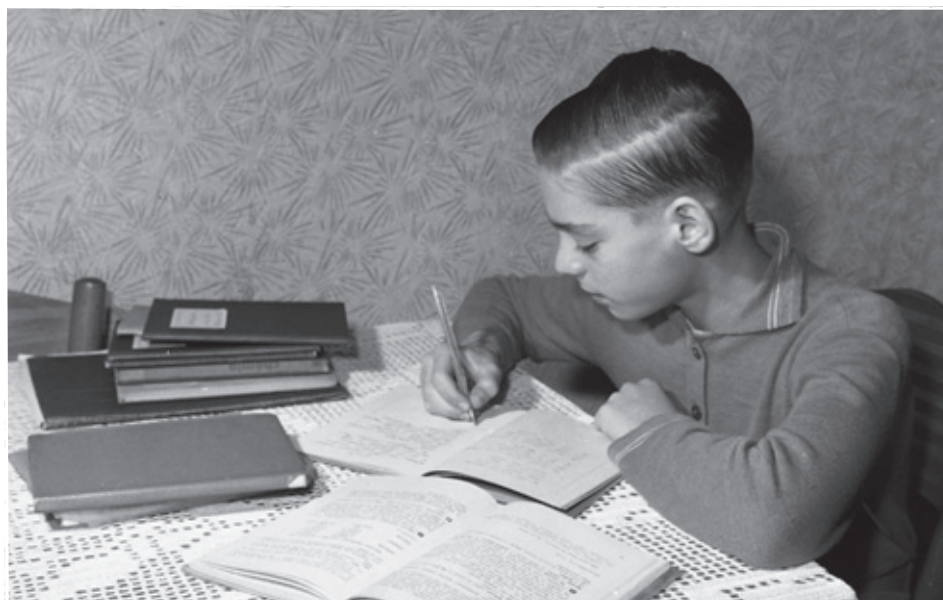
že sa pritom učí množstvo užitočných vecí. Jeho rodičia ho milovali, podporovali ho a boli na neho pyšní, no mohli mu dať len to, čo sami poznali. A medzi poznaním v Muránskej Hute a poznaním vo Viedni je naskutku neodškriepiteľný rozdiel.

Nikto však Ondříkovi nevyčítal, že napríklad je len lyžicou. Mohol iba na vlastné oči pozorovať, že sa to dá aj príborom, vyskúšať to a učiť sa. K tomu základy vyjadrovania, komunikácie, prístupu k ľuďom. Plachosť, skromnosť, žičlivosť a dôverčivosť zostali navždy Nepelovým poznávacím znamením (ale spôsobili mu aj mnohé problémy), no vďaka prirodzenej inteligencii s nimi narábal veľmi šarmantne.

O tom, prečo nemal Ondrej odreté kolená

Aj keď Ústredný výbor Komunistickej strany Československa prijímal absurdné stranícke rozhodnutia, keď súdruhovia zvolávali zjazdy a chválili sa splnenými plánmi päťročníc, keď pohraničníci pri pokuse opustiť republiku neváhali použiť zbrane voči vlastným občanom a Štátna bezpečnosť perzekvovala aj tých, čo tu po emigrantoch zostali, aj keď sa stálo v radoch na benzín, banány, gumičky do stieračov či dámske vložky – ak ste v tej dobe boli dieťa, na život „za socializmu“ pravdepodobne spomínate s dávkou romantickej nostalgie.

Lietali sme po vonku na bicykloch bez svetiel, bez prevodoviek aj bez prilby, pili farebné malinovky zo sklených fliaš a napchávali sa masťnými zemiakovými lupienkami, hrávali sa na skrývačku, s guľôčkami alebo skákali gumu, tí ešte mladší čakali, kedy sa uvoľní hojdačka v parku a tešili sa na jediný detský program v televízii, Ve-

Ondřík si píše úlohy.

černíček o 18:40. Klúčik od bytu sme nosili na šnúrke na krku, neexistovalo leto bez toho, aby sme si nerozbili koleno alebo lakeť a v triede mal vždy niekto nohu či ruku v sadre, na ktorú sme sa mu podpisovali. Nemali sme počítače, ale mali sme kamarátov.

Platí to aj o Ondrejovi Nepelovi. Teda, len tá časť s kamarátmi. Napriek svojej plachosti (alebo možno práve vďaka nej) si získaval nielen sympatie fanúšikov, no aj úctu a rešpekt priateľov. Dodnes na neho spomínajú s láskou ako na človeka hodného obdivu,

vždy dobre naladeného, usmievavého, nekonfliktného, štedrého a veľkorysého. Nikdy neprotestoval, ani keď sa stal súčasťou nejakej vylomeniny (napríklad liezol na koncert do V klubu oknom v bufete), žartu (rozpútal s kamarátmi vojnu s punčovými rezmi v cukrárni) alebo vyslovenej hlúposti (spadol z koňa tesne pred odchodom do revue Holiday On Ice a zlomil si pritom ruku). Všetko robil dobrovoľne. A možno si aj tak kompenzoval to, čo ako malý chlapec nestihol.

Jeho detstvo bolo na míle vzdialené bezproblémovému flákaniu sa po vonku až do tmy. Ak bol Ondřík niekde do tmy, tak jedine na zimnom štadióne.

„Nespomínam si, že by sme sa niekedy bavili o našich obľúbených knižkách alebo filmových hrdinoch. Všetko sa točilo len okolo krasokorčuľovania,“ hovorí Zdenka Nererová. „Ani ja som nemala normálne detstvo, veď okrem tréningu na ľade som ešte chodievala na tanec a na hudobnú. Keď som mala predsa len trochu voľna, zbierala som loptičky na tenisových kurtoch, s kamarátmi sme behali po cyklistickom a futbalovom štadióne pri Novej dobe, v lete sme sa kúpali na Tehelnom poli. Ale to boli veľmi vzácne chvíľky.“

Ani chrasty na kolenách Ondrej nemával. Ani úrazy iného druhu, ktoré pri korčuľovaní bývajú dosť bežné.

Ondrej totiž nepadal!

„My ostatní sme na tréningoch skončili na zadku aj desaťkrát, no on mal takú techniku a jazdil tak úžasne, že si ho ani ako malého nepamätám na zemi,“ dodáva

Malý reprezentant.

Zdenka a jej slová potvrdzuje aj Pavol Múdry. „Mama hovorievala, že Ondrej nemal rád rittbergera práve preto, že raz pri ňom škaredo spadol. Kto si pri takom skoku narazí kostrč, nespomína na to rád a už vôbec nie s humorom. Ani Nepela sa neskôr nechcel učiť skákať trojitého rittbergera, hoci salchov aj flip mu išiel bez problémov. Mama ho k tomu prinútila asi až tri roky pred koncom jeho športovej kariéry.“

Spoločenský život Ondreja Nepelu sa však začal pomaličky meniť a trojuholník domov – tréning – škola sa rozšíril o intenzívne výjazdy na súťaže po Slovensku a Čechách.

„Jeho rodina žila tak izolovane, že kým nezapadol do rodiny svojej trénerky, pohyboval sa naozaj len medzi domovom a štadiónom. Myslím, že nemal svoju partiu na dvore ako vtedy skoro každý. Bol taký vyťažенý, že stabilná skupina kamarátov, s ktorými sa stýkal, sa okolo neho vytvorila až oveľa neskôr, počas štúdia na vysokej škole. Najčastejšie spomínal Dušana Jarjabka, vtedy študenta VŠMU a veľkú nádej operného spevu na Slovensku,“ pokračuje Zdenka.

Ako dieťa školou povinné si Ondrej mohol zašantiť akurát tak pri jazde vlakom. Na korčuliarske preteky sa chodievalo organizovane, okrem trénerov cestovali s deťmi aj mnohí rodičia. Dospelí sedeli v jednom kupé a decká robili v ostatných to isté, čo všetky decká bez pedagogického dozoru. Napríklad vystrkovali nohy z okna.

„Nemôžem potvrdiť, že to robil aj Ondrej. Bol odo mňa o dva roky starší, vtedy o výkonnostnú triedu predou mnou, takže sme nechodievali na rovnaké súťaže. Ale my sme sa tak naozaj zabávali. Niekoľkokrát sme však boli spolu pozvaní na besedu medzi našich vrstovníkov,“ hovorí Zdenka Nererová.

Besedy na školách boli v ére socializmu (s iróniou aj bez irónie) veľmi obľúbené. Na jednej strane fungovali ako nástroj propagandy, keď medzi deti prichádzali bývalí partizáni, milicionári alebo hrdinovia socialistickej práce, na druhej strane to bola často jediná možnosť vidieť na vlastné oči vtedajšie hviezdy, napríklad športové.

„Besedy s nami organizovali v rámci náboru ďalších detí na športovanie a naozaj to fungovalo. Pýtali sa nás na všetko možné – kedy vstávame, čo robievame vo voľnom čase, ako sa učíme. Ondrej bol už vtedy hviezdica, pre decká veľký vzor a úžasne obdivovaný. Dve sezóny pretekali v medzinárodných súťažiach ešte spolu s Karolom Divínom a vtedy to vyzeralo ako dnes pri hokeji či futbale – celý národ sedel pred televízorom a sledoval ich.“

Podporovala ich aj tlač, rozhlas a začínajúca televízia. Bez diskusie to boli médiá tej doby, kto robil zo športovcov skutočné celebrity. Nevenovali sa totiž len špičkovému reprezentantom v najpopulárnejších športoch, ale pokojne napísali článok aj o „desaťročnej krasokorčuliarskej nádeji“ Ondrejovi Nepelovi v čase, keď bol ešte len v tretej výkonnostnej triede. V nemilosti bol vtedy najmä tenis, ktorý dostal nálepku športu buržoázneho.

Malým krasokorčuliarom, hlavne tým, ktorí sa črtali ako veľmi perspektívni, pribudli k tréningovým povinnostiam aj baletná a letná príprava. Voľné jazdy nezo-

Na besede v škole.

Tréning pred olympiádou v roku 1964.

stavovali tak ako dnes choreografi, ale tréneri. Ak chceli, aby mali ich zverenci ladné pohyby a dokonalé držanie tela, posielali ich na balet. Každá voľná jazda sa skladala z pasáží krokových, skokových a korčuliarskych. Spojiť ich do jedného estetického celku si nevyžadovalo len nadaného športovca a kreatívneho trénera, ale aj odborný dohľad baletného majstra. Napokon, na súťažiach sa voľná jazda hodnotila nielen na základe technickej hodnoty, ale aj „umeleckého dojmu“ a ten sa dá, pri všetkej úcte, spraviť aj s nenáročnými skokmi.

Nebol to však Ondrejov prípad. Skoky zvládal s eleganciou a vďaka baletným prvkom, ktoré mu do exhibičného čísla pripravila aj pani Ella Fuchsová-Lehotská (mama hudobníka Janka Lehotského, pozn. autora), dokázal svoje vystúpenie perfektne vyšperkovať. Preto tiež baletnú prípravu napokon vzal na milosť, na rozdiel od letnej.

Lepšie povedané – na rozdiel od akéhokoľvek iného športu.

Dnes trvá letná odstávka na zimnom štadióne dva týždne, pred päťdesiatimi rokmi to však boli poctivé dva mesiace. Ani malí športovci nesmeli vyjsť z cviku, a tak sa za ľadom chodievalo do iných miest, z Bratislavy do Nitry alebo aj do Liptovského Mikuláša. Ak ľad nebol vôbec, trénovalo sa vonku.

„Ondrej to vyslovene neznášal. Keď sme sa pripravovali *na suchu* a musel behať alebo skákať, bránil sa tomu zo všetkých síl. Karol Divín sa napríklad snažil a rád hral futbal, aj keď kopal ako kôň. Nepela však ani náhodou. Len sa motal po ihrisku tak, aby sa s ním nestretla lopta a podľa možnosti ani súper,“ smeje sa teta Hilda.

Pózovanie pre fotografy. K bicyklovaniu či tenisu Nepela nikdy nemal vzťah.

Karol Divín jej slová potvrdzuje. „Kontaktným športom sa vyslovene vyhýbal, na rozdiel napríklad od jeho vrstovníka Mariána Filca. Ten šiel aj do futbalu naplno a veru ma aj párkrát riadne kopol. Ondrej letnú prípravu elegantne sabotoval, no nedalo sa mu nič vytknúť. Na ľade mu to vždy šlo vynikajúco.“

Čo Ondreja nebavilo, to dokázal celkom asertívne ignorovať, no aj jeho trénerka súhlasí s tým, že príprava na špičkové športové výkony nie je o *bavení*, ale o tvrdej drine, ktorá nemusí byť ani trochu zábavná. „Za všetko, čo dosiahol, vďačí svojej usilovnosti. Na ľade zas dokázal byť nekonečné hodiny, tam získal aj kondičku, ktorú iní budovali pri behu. Ostatní chodievali na baletnú prípravu, aby boli dostatočne stabilní a pohybovali sa elegantne, Ondrej estetiku znova vydriloval najmä na ľade.“

Prvú celoštátnu súťaž tretej výkonnostnej triedy vyhral ako osemročný, rozhodcov oslnil tým, že vedel už skočiť najťažší jednoduchý skok – axla. Ako dvanásťročný bol podľa Hildy Múdrej dostatočne pripravený na to, aby sa mohol prvýkrát predviesť na majstrovstvách republiky.

O tom, ako rozhodcovia hľadali Ondříkove stopy

Ondřík Nepela bol drobné dieťa. Chlapča ani nie štyridsaťkilové aj v dobe, keď jeho vrstovníci blížiaci sa k puberte začali rýchlo rásť a mužnieť. Ondrej sa s tým následkom neponáhľal. Stačilo sa navyše pozrieť na jeho rodičov či sestru Utulku a bolo jasné, že na to, aby bol sošný a vysoký ako topol, nemá ani genetické predpoklady.

Ešte menší ako Nepela bol jeho vrstovník Marián Filc, podľa mnohých dokonca o čosi nadanejší krasokorčuliar ako Ondrej. Oboch však považoval materský klub Slovan Bratislava za mimoriadne talenty, s ktorými treba pracovať, a tak padlo rozhodnutie poslať ich na injekcie na podporu rastu. Nebolo to nič výnimočné. Vojnovú aj povojnovú generáciu detí poznačili zhoršené životné podmienky ich rodičov a tie

Ondrej Nepela (vľavo) a Marián Filc, nad nimi Václav Kotek.

Už v roku 1961 sa o Nepelovi písalo ako o veľkom talente.

sa mohli prejaviť aj chorľavením a krehkosťou potomkov. Hormonálne injekcie na „zanedbaný rast“ predpisovali lekári celkom bežne a pri diagnózach súvisiacich s nedostatočnou produkciou rastového hormónu sa používajú dodnes.

Pri chlapcoch, ergo športovcoch, navyše hrozilo, že práve v puberte sa zrazu rýchlo vytiahnu a stratia koordináciu pohybov. Mnohí sú nútení nedobrovoľne skončiť so športom aj pre bolesti kĺbov a kostí, ktoré rýchly rast prináša. Všetkému tomu sa chceli v Slovane vyhnúť, po dohode s Hildou Múdrrou preto naordinovali obom chlapcom primerané posilňovanie a po dohode s lekármi pridali aj injekcie.

Podarilo sa.

Marián aj Ondrej vyrástli do krásy a našťastie aj do výšky.